

باسمه تعالی

ردیف	سؤالات	نمره
سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی رشته: ادبیات و علوم انسانی ساعت شروع: ۸ صبح مدت امتحان: ۹۰ دقیقه		
سال سوم آموزش متوسطه تاریخ امتحان: ۱۳۹۰ / ۳ / ۲۱		
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خرداد ماه سال ۱۳۹۰ مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir		
۱	اساسی ترین عامل پیدایی شعر چیست؟	۰/۲۵
۲	کدام قالب شعری از نیمه ی قرن سوم هـ. ق. در ادبیات فارسی به تقلید از شعر عربی، پدید آمد؟	۰/۲۵
۳	در «ترجیع بند» به هریک از غزل ها ..... و به بیت تکراری ..... می گوئیم.	۰/۵
۴	بهترین شاعر رباعی سرای «قرن پنجم» کیست؟	۰/۲۵
۵	نظام قافیه در رایج ترین شکل «چهار پاره» چگونه است؟	۰/۲۵
۶	با توجه به بیت زیر، به سؤالات پاسخ دهید. «لبت تا در لطافت لاله ی سیراب را ماند دلم در بی قراری چشمه ی سیماب را ماند» الف) کدام واژه «پیوند شباهت» را میان «طرفین تشبیه» نشان می دهد؟ ب) تشبیه موجود در مصراع اول را به صورت «تشبیه بلیغ اسنادی» بنویسید.	۰/۷۵
۷	با توجه به بیت «دل ما به دور رویت زچمن فراغ دارد که چو سرو پای بند است و چو لاله داغ دارد» الف) صفت مشترک «طرفین تشبیه» را در تشبیه مشخص نده، بیاپید. ب) در تشبیهات موجود، کدام واژه ها «مهم ترین پایه» های تشبیه هستند؟	۰/۷۵
۸	«تشبیه بلیغ اضافی» موجود در بیت زیر را، به یک «تشبیه غیر بلیغ» تبدیل کنید. «از کیمیای مهر تو زرگشت روی من آری به یمن لطف شما خاک زر شود»	۰/۵
۹	در بیت «گلا و تازه بهارا، تویی که عارض تو طراوت گل و بوی بهار من دارد» الف) کدام واژه ها در معنی اصلی خود، به کار نرفته اند؟ ب) این هنر شاعرانه، سبب پیدایش کدام نوع استعاره شده است؟ پ) مفهوم این استعاره ها را بنویسید.	۱
۱۰	در عبارت زیر، نوع استعاره را بیاپید و «مشبه به» این استعاره را بنویسید. «به صحرا شدم؛ عشق باریده بود.»	۰/۵
۱۱	برای فهم استعاره ی به کار رفته در کدام بیت به دقت، تأمل و تلاش بیشتری نیاز است؟ چرا؟ در بیت مورد نظر واژه ی استعاری را بیاپید. الف) ای باغ، تویی خوش تر یا گلشن و گل در تو یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟ ب) ای غنچه ی خندان، چرا خون در دل ما می کنی؟ خاری به خود می بندی و ما را ز سر و می کنی	۱
«ادامه ی سؤالات در صفحه ی دوم»		

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی		رشته: ادبیات و علوم انسانی		ساعت شروع: ۸ صبح		مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	
سال سوّم آموزش متوسطه				تاریخ امتحان: ۱۳۹۰ / ۳ / ۲۱			
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خرداد ماه سال ۱۳۹۰				مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir			
ردیف	سؤالات						نمره
۱۲	در کدام بیت، نوع علاقه‌ی مجاز «لازمیه» است؟ این «مجاز» را بیابید و «مفهوم» و «قرینه»ی آن را بنویسید.						۱
	الف) اگر رفت و آثار خیرش نماند		نشاید پس مرگش الحمد خواند				
	ب) دیدی که خون ناحق پروانه شمع را		چندان امان نداد که شب را به سر برد				
۱۳	با توجه به بیت: «ستاره‌ای بدرخشید و ماه مجلس شد						۱
	الف) «مفهوم مجازی» واژه‌ی مشخص شده را تعیین کنید.						
	ب) نوع «علاقه‌ی مجاز» را با ذکر علت بنویسید.						
۱۴	در بیت‌های زیر دو «کنایه» بیابید که مفهومی یکسان داشته باشند. مفهوم مورد نظر را بنویسید.						۱
	الف) گروهی هم نشین من خلاف عقل و دین من		بگیرند آستین من که دست از دامنش بگسل				
	ب) چو بشنید بیچاره بگریست زار		که ای خواجه دستم ز دامن بدار				
۱۵	با توجه به عبارت شعری «ای تکیه گاه و پناه / زیباترین لحظه‌های / پر عصمت و پرشکوه / تنهایی و خلوت من!»						۰/۵
	الف) «موسیقی لفظی» ایجاد شده در این شعر، به سبب وجود کدام آرایه‌ی ادبی است؟						
	ب) آیا در این عبارت شعری «تتابع اضافات» دیده می‌شود؟						
۱۶	چگونگی کاربرد آرایه‌ی «تصدیر» و «تکرار» را در بیت زیر شرح دهید.						۰/۵
	«بهرام که گور می‌گرفتی همه عمر		دیدی که چگونه گور بهرام گرفت»				
۱۷	رایج ترین شیوه‌ی کاربرد سجع در شعر، در کدام بیت به کاررفته است؟ در این بیت «نوع سجع‌ها» را بیابید و نام این گونه «سجع در شعر» را بنویسید.						۱
	الف) از دم صبح ازل تا آخر شام ابد		دوستی و مهر بر یک عهد و یک میثاق بود				
	ب) زان طره‌ی پر پیچ و خم سهلست اگر بینم ستم		از بند و زنجیرش چه غم هرکس که عیاری کند				
۱۸	با توجه به بیت «دل به امید روی او همدم جان نمی‌شود / جان به هوای کوی او خدمت تن نمی‌کند» تقابل سجع‌ها						۱
	سبب ایجاد چه آرایه‌ای شده است؟ چرا؟						
۱۹	در بیت: «نه سایه دارم و نه بر، بیفکنندم و سزاست						۰/۷۵
	واژه‌های «بر» و «تر» با هم جناس ناقص ..... دارند و میان واژه‌های ..... و ..... جناس ناقص						
	افزایشی دیده می‌شود.						
«ادامه‌ی سؤالات در صفحه‌ی سوّم»							

باسمه تعالی

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۸ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان: ۱۳۹۰ / ۳ / ۲۱	
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خرداد ماه سال ۱۳۹۰		مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir	
ردیف	سؤالات		
۲۰	با توجه به بیت: «گر آمدم به کوی تو چندان غریب نیست چون من در آن دیار هزاران غریب هست» الف) جناس موجود در میان کدام واژه‌ها، سبب افزایش موسیقی درونی بیت شده است؟ ب) نام این نوع جناس را بنویسید.		
۲۱	در بیت زیر، نوع دقیق جناس را بنویسید و دلیل خود را توضیح دهید. «گوهر مخزن اسرار همان است که بود خقه‌ی مهر بدان مهر و نشان است که بود»		
۲۲	با توجه به بیت: «میان عاشق و معشوق هیچ حایل نیست تو خود حجاب خودی حافظ از میان برخیز» الف) کدام واژه‌ها «هم ریشه» هستند؟ ب) به «هم ریشگی واژه‌ها» چه می‌گویند؟		
۲۳	کدام آرایه‌ی ادبی، بیش از هر آرایه‌ی دیگری در شعر و نثر فارسی، به کار رفته است؟ واژه‌های مؤثر در ایجاد این آرایه در بیت زیر، کدامند؟ «تیر از کمان چو رفت نیاید به شست باز پس واجب است در همه کاری تأملی»		
۲۴	کدام بخش از بیت زیر، به دانسته‌ای مذهبی، اشاره دارد؟ این اشارت شاعرانه را در اصطلاح ادبی، چه می‌نامند؟ «سرشک من که ز طوفان نوح دست برد ز لوح سینه نیارست نقش مهر تو شست»		
۲۵	کاربرد کدام آرایه در بیت زیر، آگاهی شاعر از موضوعات مختلف، را نشان می‌دهد؟ این آرایه را در شعر زیر، مشخص کنید. «چشم حافظ زیر بام قصر آن حوری سرشت شیوه‌ی جنات تجری تحتها الانهار داشت»		
۲۶	چرا تضاد به کار رفته در بیت «الف» از بیت «ب» هنرمندانه‌تر است؟ الف) بار فراق دوستان بس که نشسته بر دلم می‌رود و نمی‌رود ناقه به زیر محلم ب) این که گاهی می‌زدم بر آب و آتش خویش را روشنی در کار مردم بود مقصودم چو شمع		
۲۷	با توجه به بیت: «ای دمت عیسی، دم از دوری مزین من غلام آن که دور اندیش نیست» الف) کدام واژه «ایهام» دارد؟ ب) معانی مختلف این واژه را بنویسید. پ) کدام معنی مورد نظر شاعر است؟		
۲۸	در هریک از بخش‌های مشخص شده‌ی اشعار زیر، کاربرد کدام «آرایه‌ی معنوی» آشکار است؟ الف) کسی شود این روان من ساکن ب) نگاه آینه چندی است عاشقانه شده این چنین ساکن روان که منم صدای گرم تو زیباترین ترانه شده		
۲۹	در بیت: «فرو رفت و بر رفت روز نبرد» الف) کدام واژه «لف دوّم» است؟ ب) نوع لفا و نشر را بنویسید. به ماهی نیم خون و بر ماه، گرد»		
۳۰	برای «حسن تعلیل» یک مثال خلق کنید و بنویسید.		
۲۰	جمع نمره		
	«موفق باشید»		

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه‌های ادبی		رشته: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۸ صبح
سال سوّم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان: ۱۳۹۰ / ۳ / ۲۱	
دانش‌آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خردادماه سال ۱۳۹۰		مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir	
ردیف	راهنمای تصحیح	نمره	
۱	عاطفه (۰/۲۵)	۰/۲۵	
۲	قصیده (۰/۲۵)	۰/۲۵	
۳	خانه (رشته) (۰/۲۵)، ترجیع (برگردان) (۰/۲۵)	۰/۵	
۴	خیام (۰/۲۵)	۰/۲۵	
۵	مصراع‌های زوج هم قافیه اند. (۰/۲۵)	۰/۲۵	
۶	الف) ماند (۰/۲۵) ب) لب‌ت لاله‌ی سیراب است. (۰/۵)	۰/۷۵	
۷	الف) پای بند است (پای بندی) (۰/۲۵) ب) سرو (۰/۲۵) لاله (۰/۲۵)	۰/۷۵	
۸	مهر تو مثل کیمیا ارزشمند است. (یا مهر تو مثل کیمیا است.) (۰/۵)	۰/۵	
۹	الف) گل (۰/۲۵)، بهار (۰/۲۵) ب) استعاره‌ی مصرّحه (آشکار) (۰/۲۵) پ) محبوب شاعر (معشوق شاعر) (۰/۲۵)	۱	
۱۰	استعاره‌ی مکنیه (۰/۲۵)، باران (۰/۲۵)	۰/۵	
۱۱	بیت «الف» (۰/۲۵)، زیرا استعاره‌ی مکنیه از استعاره‌ی مصرّحه، بلیغ‌تر و مؤثرتر است. (یا هر توضیح درست و مشابه دیگر) (۰/۵)، باغ (۰/۲۵)	۱	
۱۲	بیت «ب» (دیدنی که ...) (۰/۲۵) مجاز: خون (۰/۲۵) مفهوم مجازی: کشته شدن (۰/۲۵) قرینه: مضاف واقع شدن خون (۰/۲۵)	۱	
۱۳	الف) معشوق (محبوب، یار) (۰/۲۵) ب) نوع علاقه‌ی مجاز: شباهت (۰/۲۵)؛ زیرا معشوق (محبوب، یار) در زیبایی چون ماه است. (یا هر توضیح درست و مشابه دیگر) (۰/۵)	۱	
۱۴	الف) کنایه: «دست از دامنش بگسل» (۰/۲۵) ب) کنایه: «دستم ز دامن بدار» (۰/۲۵) مفهوم کنایه: رها کردن (۰/۵)	۱	
۱۵	الف) واج آرایی (نغمه‌ی حروف) (۰/۲۵) ب) بله (۰/۲۵)	۰/۵	
	« ادامه در صفحه‌ی دوّم »		

راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه‌های ادبی		رشته: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۸ صبح
سال سوّم آموزش متوسطه		تاریخ امتحان: ۱۳۹۰ / ۳ / ۲۱	
دانش‌آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در خردادماه سال ۱۳۹۰		مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir	
ردیف	راهنمای تصحیح		
۱۶	واژه‌ی «بهرام» در این بیت دوبار تکرار شده است (۰/۲۵) و از آن جا که یک بار در آغاز بیت و یک بار در پایان بیت آمده است «تصدیر» می‌باشد. (۰/۲۵) (یا هر توضیح درست و مشابه دیگر)	۰/۵	
۱۷	بیت «ب» (زان طره‌ی ...) (۰/۲۵) ، مطرف (۰/۲۵) ، متوازی (۰/۲۵) قافیه‌ی «میانی» یا «درونی» (۰/۲۵)	۱	
۱۸	موازنه (۰/۲۵) زیرا تمام واژه‌های دو مصراع (۰/۲۵) به جز کوی و روی (۰/۲۵) دارای سجع متوازن اند. (۰/۲۵) (یا هر توضیح درست و مشابه دیگر)	۱	
۱۹	اختلافی (۰/۲۵) «تر» (۰/۲۵) «تبر» (۰/۲۵) (یا «بر» و «تبر»)	۰/۲۵	
۲۰	الف) «غریب» (۰/۲۵) و «غریب» (۰/۲۵) ب) جناس تام (۰/۲۵)	۰/۲۵	
۲۱	ناقص حرکتی (۰/۵) زیرا واژه‌های جناس (مهر و مهر) در معنی و در مصوت کوتاه با هم اختلاف دارند. (۰/۵)	۱	
۲۲	الف) «عاشق» و «معشوق» (۰/۲۵) ب) اشتقاق (۰/۲۵)	۰/۵	
۲۳	مراعات نظیر (۰/۲۵) «تیر ، کمان ، شست» (ذکر دو مورد کافی است) (۰/۲۵)	۰/۵	
۲۴	طوفان نوح (۰/۲۵) تلمیح (۰/۲۵)	۰/۵	
۲۵	تضمین (۰/۲۵) جَنَاتُ تجری تَحْتِهَا الأنهار (۰/۲۵)	۰/۵	
۲۶	به دلیل استفاده از دو فعل مثبت و منفی (می‌رود و نمی‌رود) از مصدری یکسان (یا هر توضیح درست و مشابه دیگر) (۰/۵)	۰/۵	
۲۷	الف) دور اندیش (۰/۲۵) ب) عاقبت نگری (۰/۲۵) کسی که به دوری و جدایی می‌اندیشد. (۰/۲۵) پ) کسی که به دوری و جدایی می‌اندیشد. (۰/۲۵)	۱	
۲۸	الف) تناقض (متناقض نما ، پارادوکس) (۰/۵) ب) حس آمیزی (۰/۵)	۱	
۲۹	الف) بر رفت (۰/۲۵) ب) مرتب (۰/۲۵)	۰/۵	
۳۰	غم مهاجرت پرستوها ، درختان پاییز را زرد روی کرده است. (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵	
۲۰	جمع نمره		«دست هایتان پرتوان»